

DE TOEKOMST VAN VOEDSEL GROEIT LOKAAL

Hoe eerlijke prijzen en regionale productie de landbouw rechtvaardig en toekomstbestendig maken

18 april 2025

<https://www.landbouwgeenroofbouw.nl/story/2>

Ongewild brengen we met onze voedselconsumptie schade toe aan anderen, in eigen land en ver daarbuiten. Met onze landbouw en voedselhandel pakken we voedsel en land af van armere regio's, om er als Europese bedrijven rijker van te worden. Dit kan anders, volgens campagnevoerder en publicist Guus Geurts en agro-ecologisch tuinder Klarien Klingen. Zij strijden ieder op hun eigen manier voor een rechtvaardiger voedselsysteem.

Mondiaal stappen zetten om lokale voedselvoorziening te realiseren. Volgens campagnevoerder Guus Geurts en agro-ecologisch tuinder Klarien Klingen is dit de manier om wereldwijd voedselsoevereiniteit te krijgen. Voedselsoevereiniteit is een term die in 1996 werd gelanceerd door de internationale boerenbeweging La Via Campesina. Het houdt in dat wanneer boeren weer

voedsel produceren voor hun eigen regio, dit zorgt voor een gezondere, meer cultureel passende en duurzamer voedselvoorziening.

Als boeren door EU-marktregulering weer eerlijke en stabiele prijzen zouden krijgen voor milieuvriendelijkere producten, kan het landbouwbudget veel effectiever worden besteed, meent Geurts. "Dat kan geïnvesteerd worden in bijvoorbeeld voedselbossen, boeren in agro-ecologische transitie of natuurbeheer." Aansluitend kan er subsidie gegeven worden aan het verbouwen van plantaardige eiwitten en vezelgewassen: "Alles wat we nodig hebben voor gezond voedsel, duurzame huizenbouw en textiel, zouden we in de EU moeten verbouwen", vervolgt hij.

Armen armer, rijken rijker

Op dit moment gaat het echter heel anders. Er zijn genoeg voorbeelden van hoe onze wereldmarkt armen armer maakt en rijken rijker. Klingen vertelt: "Voor de kweek van elke kilo Noorse zalm hier, wordt tien kilo vis gebruikt. Westerse bedrijven vissen hiervoor de zee bij de Afrikaanse oostkust massaal leeg, waardoor de lokale bevolking geen toegang meer heeft tot hun vis."

Ook Geurts kent door zijn internationale contacten de effecten van de Westerse landbouw goed. "De handelsverdragen van de World Trade Organization, die zijn gericht op vrije handel, hebben onrechtvaardige en ecologisch rampzalige effecten." Als voorbeeld noemt hij dat er in Nederland geen importheffingen meer gelden voor soja. "Die goedkope importsoja als veevoer zorgde ervoor dat de veeteelt hier enorm toenam. Tot 60 procent van de landbouwproductie.

Onze akkerbouwers kunnen hier niet tegenop concurreren, en kleine boeren en inheemse volkeren in Latijns-Amerika raken hun land kwijt aan de sojateelt voor export."

We voeden de veestapel, niet de wereld

Ondertussen heerst het idee dat het zogenaamde 'ontwikkelde' Westen het mondiale Zuiden zou helpen met hun landbouwproducten. 'Feeding the world', zo luidde in 2011 de slogan van de afdeling Livestock Research van Wageningen University. Zeer misleidend, vindt Klingen. "Ze bedoelen: 'we willen aan de economische vraag voldoen'. Maar zeg dat dan ook gewoon, in plaats van mensen bewust in verwarring te brengen", schampert ze. "Wanneer Europese bedrijven naar landen in het mondiale Zuiden exporteren, vernietigen ze lokale markten en worden boeren van hun inkomsten beroofd." Monocultuur is geen oplossing voor voedselsoevereiniteit. "Besef ook dat ongeveer 60 procent van het voedsel dat wereldwijd gegeten wordt, door kleinschalige boerderijen lokaal geproduceerd wordt en niet door industriële landbouw."

Om de wereld te voeden, moeten we stoppen met het inpikken van voedsel, land en grondstoffen, vindt Klingen. Het beeld van enorme graanvelden met gigantische combines is vertekend. Ze legt uit: "Een groot deel van dat graan is bedoeld voor veevoer. Om een kilo rundvlees te produceren heb je vijftientig kilo graan nodig, daarbij komt dat Europees vlees niet terecht bij mensen die gebrek aan voeding hebben. De Nederlandse agro-industrie is juist groot in bloemen-export en het grootste deel van het voedsel dat in Nederland wordt geproduceerd, gaat vooral naar rijke landen als Duitsland en Frankrijk."

Geurts voegt daaraan toe: "Elke kilo veevoer en biobrandstoffen die we niet meer importeren, draagt bij aan minder landroof." En dat is toch een voorwaarde voor een rechtvaardiger landbouwsysteem.

Innovatie biedt geen oplossing

Op dit moment is voedsel vooral een handelsproduct, waarbij (inheemse) boeren worden uitgeknepen en grote coöperaties en grootgrondbezitters profiteren. Geurts had enigszins vertrouwen in de Europese Farm to Fork-strategie, die bedoeld was om een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem te ontwikkelen. Maar onder druk van rechtse partijen en de Agribusiness heeft de Europese Commissie de milieu-eisen afgezwakt.

Daarnaast wordt veel te veel ingezet op innovatie, in plaats van radicale beleidsverandering en degrowth. Volgens Geurts zijn kweekvlees, koelvrije melk en precisiefermentatie, maar ook elektrische auto's, geen vooruitgang. Dit vraagt allemaal meer energie, meer machines en dus meer mijnbouw, uitsluitend bestemd voor de happy few.

Dat zal de wereld zeker niet rechtvaardiger maken, beargumenteert hij: "Door mijnbouw worden boeren van hun land verdreven, lokale gemeenschappen worden afgesneden van hun waterbronnen en natuurgebieden gaan verloren."

Mondiale stappen voor lokale rechtvaardigheid

Voor lokale rechtvaardigheid zijn mondiale stappen nodig. Bijvoorbeeld door in VN-verband nieuwe handelsregels op te stellen, op basis van die voedselsoevereiniteit. Alleen op die manier zorg je dat landen en regio's hun eigen voedsel- en landbouwbeleid kunnen voeren. Marktbescherming moet op Europees niveau geregeld worden. Maar pas als het Mondiale Zuiden ook haar landbouw mag beschermen, krijgt het rechtvaardiging. Daarnaast vraagt rechtvaardigheid om eerlijke beprijzing aan consumenten, aldus Geurts: "Houd landbouw en natuur niet gescheiden, betaal boeren eerlijke prijzen en een betere vergoeding voor groene diensten. Dan kan de boer ook de noodzakelijke hogere milieuregulering aan."

Klingen voert lokaal een eigen systeem uit dat recht doet aan de boer en tegelijk ook zorgt dat mensen met een lager inkomen óók gezond ecologisch voedsel kunnen betalen. "Dat doen we door overvloed en schaarste te delen." Ze lost zelf graag het probleem op dat het risico op een tegenvallende oogst gewoonlijk altijd bij de boer ligt. "Bij ons geen kiloprijs of twee voor de prijs van een", lacht ze.

"We gaan uit van een vast bedrag per jaar voor onze leden, waarvan levensonderhoud en kosten betaald kunnen worden. Dat bedrag brengen we in beeld, en afnemers kiezen vervolgens zelf wat ze betalen: wat kun je missen en wat gun jij de boer?" Mensen zijn bereid om een eerlijke vergoeding te betalen.

Beginnen met eerlijke prijzen

Voor Geurts ligt de oplossing in eerlijke prijzen, in plaats van het opheffen of bijstellen van de milieuregels. "Onze Europese overheid kan hiervoor zorgen door de invoering van minimumprijzen, productiebeheersing en marktbescherming. Dan kunnen de milieuregels aangescherpt en kunnen eco-taxen worden opgelegd." Het prijsverschil tussen bio en gangbaar wordt zo kleiner, waardoor de biologische vraag zal stijgen. Klingen vult aan: "Het huidige systeem maakt gifvrij voedsel duurder, omdat bij de prijs van reguliere producten de schade niet meegeteld wordt."

"Maar met bio alleen heb je nog geen rechtvaardiger systeem", stelt ze, en ze wijst op de extra voordelen die haar manier van boeren heeft. "De relatie tussen ons boeren en de mensen die bij ons oogsten is bij ons zoveel rijker. Niet alleen kennen wij onze mensen, we weten welke van de negentig groenten zij het lekkerst vinden en krijgen ook rechtstreeks veel waardering. Dat gunnen

we iedere boer."

Over Guus Geurts

Guus Geurts is geboren op een boerderij, en wilde ooit melkveehouder worden. Na zijn studie werd hij beleidsgericht milieukundige, en maakte hij vele reizen over de hele wereld. Als campagnevoerder, schrijver en spreker op het gebied van rechtvaardig landbouw- en handelsbeleid is hij actief in diverse organisaties zoals Handel Anders!, Platform Aarde Boer Consument, Voedsel Anders NL en Werkgroep Voedselrechtvaardigheid. Hij schreef onder andere 'Wereldvoedsel – Pleidooi voor rechtvaardige en ecologische voedselvoorziening'.

Over Klarien Klingen

Klarien Klingen studeerde Internationaal land- en waterbeheer aan de Wageningen Universiteit, maar raakte met haar geweten in conflict. Na als vrijwilliger op boerderijen te hebben gewerkt besloot ze, tot verbazing van haar omgeving, om boer te worden. Ze volgde de biologisch-dynamische opleiding op de Warmonderhof en liep op diverse boerderijen stage. Sinds 2019 leidt ze met een compagnon tuinderij De Wilde Peen. Ook zet ze zich als activiste in bij Toekomstboeren en de Federatie van Agro-ecologische Boeren.

